Nr. 19. Lwów dnia 13. Maja 1899. Rok XXXII. Tom LXII.

ROLNIK

ORGAN C. K. GALICYJSKIEGO TOWARZYSTWA GOSPODARSKIEGO

wychodzi w każdą sobotę.

Prenumerata wynosi wraz z przesyłką pocztową:
rocznie . . . . 4 złr. | półrocznie . . . . 2 złr.
w państwie austryackiem.
W Rosyi rocznie 8 s. W. Księstwie Poznańskiem 3 talary.

Członkowie galic. Tow. gospodarskiego płacący 5 złr. wkładki rocznej, otrzymują „Rolnika" bezpłatnie.

Ogłoszenia zamieszcza się za opłatą 8 ct. od wiersza trzy razy łamanego, drobnym drukiem, albo za jego miejsce.
Przy częstszem inserowaniu oraz przy ogłoszeniach większych, znaczny rabat.
Ogłoszenia przyjmuje: Ajencja Ogłoszeń, Lwów, pasaż Haussmanna 9.
Manuskryptów nieumieszczonych nie zwraca się.
Reklamacye uwzględnia się tylko do wyjśc a numeru następnego.
Przedruk bez podania źródła niedozwolony.

Redakcya i Administracya „Rolnika" ul. Słowackiego l. 8. II. piętro.

TREŚĆ:

O glebie nawożeniu i płodozmianie,

w Oknie na Podolu.

Przez prof. Dr. A. Stutzera.

(*Uwagi i rady na podstawie badań przeprowadzonych na miejscu z inicyatywy p. Władysława Fedorowicza* *).

I.

Ogólna charakterystyka gleby. W Oknie jest ziemia drobnoziarnista czarna, o bardzo jednorodnej strukturze. Barwa czarna ziemi nie tyle wypływa z zawartości właściwej próchnicy, to znaczy takich składników organicznych, które częściowo jeszcze podlegają rozkładowi i posiadają zdolność większe ilości wilgoci zaabsorbować. Organiczne składniki ziemi w Oknie są raczej tego rodzaju, że się swojemi własnościami do węgla zbliżają i wskutek tego nie mogą zatrzymywać przez czas dłuższy wilgoci ziemnej.

Ze względu na bardzo grubą warstwę czarnoziemiu, wnioskuję, że organiczne składniki w warstwie tej się znajdujące, powstały w dawno minionym okresie tworzenia się tej gleby, i nie są utworem nowszym, świeżym jak inne zwyczajne próchnice.

Z pozoru wydaje się ziemia ta bardzo przepuszczalną.

Zawartość gleby w główne składniki urodzajności: Chemiczny rozbiór gleby w Oknie nie został przezemnie przeprowadzonym, polegam więc na cyfrach z rozbioru wykonanego przez profesora Dr. Maerkera.

A. Wapno. Przy badaniu licznych miejsc z pomocą świdra i kwasu solnego, okazało się, że wapno na polach w Oknie jest nierówno rozdzielone. W wierzchnich warstwach gleby do głębokości 20, 30 i 40 ctm., często zaledwie ślady węglanu wapna znaleziono. Tu i owdzie a mianowicie: w niżej położonych polach, nawet na jeden metr głęboko pod powierzchnią niema dostatecznej ilości wapna, w innych znów miejscach, t. j. na polach wyżej położonych, można je łatwo wykryć już w glebie do 20 ctm. głęboko.

Z tego widzimy, że wapno w gruntach okieńskich jest bardzo nierównomiernie rozdzielone i byłoby wskazanem by zarządcy folwarków, zapomocą świdra i kwasu solnego sami się przekonywali — gdzie i które pola — więcej lub mniej wapna lub marglu potrzebują.

Postępuje się przytem w następujący sposób: zapomocą świdra wierci się do głębokości 25 ctm. ziemię, a tak wydobytą próbkę polewa się kwasem solnym. Jeżeli powstanie silne burzenie, to wtedy nie trzeba na-

*) Profesor Dr. Stutzer, jeden ze znakomitszych obecnie uczonych agronomów, dawniej prof. w Bonn a obecnie we Wrocławiu, znany ze swych chemicznych i bakteryologiczno-rolniczych badań, zjechał na zaproszenie właściciela Okna p. Władysława Fedorowicza do jego majątku i przeprowadził w Oknie i kilku okolicznych miejscowościach, dość szczegółowe badania gleby i stosunków gospodarczych. Rezultatem tych badań są właśnie powyższe uwagi i rady, tyczące się sposobów racyonalnego podniesienia produkcyi rolnej. Pracę powyższą nadesłał Dr. Stutzer w obszernym memoryale p. W. Federowiczowi, który nam, manuskryptu tego udzielił w celu publikacyi. Podajemy pracę tę in extenso, gdyż ma ona wartość nietylko specyalnie dla majątku, dla którego była robioną, ale porusza wiele kwestyi, obchodzących żywo i innych rolników, którzy w podobnych warunkach gospodarują. Pozatem praca taka wykazuje i uczy, jakie mnóstwo kwestyi do rozwiązania nasuwa się przy poszukiwaniu racyonalnego systemu gospodarstwa, i dowodzi, że dziś nie wystarcza już w gospodarstwie rutyna, że trzeba nowych dróg szukać, nowych sposobów podniesienia wydajności roli próbować. Dziś rolnik musi całą inteligencyę swoją wkładać w gospodarstwo, tak jak przemysłowiec, w swoją fabrykę, i tym lepiej na niem wychodzi im lepiej zdobycze umiejętności do celów praktycznej produkcyi stosować umie. (Przyp Red.).

wozić wapnem ani marglem; jeżeli zaś burzenie nie następuje, daje się co 5 lat 20 ctn. metr.marglu lub 6 ctn. wapna palonego na morg, gdy wszelako burzenie okazuje się wprawdzie, ale bardzo nieznacznie, wówczas daje się tylko połowę z powyż oznaczonej ilości. W innych stosunkach zazwyczaj daje się znacznie większe ilości wapna lub marglu, aby nietylko roślinom pokarmu dostarczyć, ale także, by ciężką ziemię spulchnić; tutaj jednakże nie chodzi wcale o spulchnienie gleby, a zatem powyżej podana ilość powinna zupełnie wystarczyć. Wapno i margiel rozsiewa się na polu w jesieni; w ugorach może to być zrobionem i w lecie.

Przysposobienie marglu następuje w ten sposób: margiel rozpościera się w pobliżu dołów marglowych w warstwach 10—15 ctm. grubości, zaraz z początku zimy, tak, by przez kilkakrotne zamarznęcie i odtajanie skruszył się i sproszkował; tak zostawia się, aż do wyschnięcia, a gdy już zupełnie wyschnie, przejeżdża się poń kilkakrotnie ciężkim wałem, by należycie rozgnieść, następnie przesiewa się przez rafę, by oddzielić drobny od grubszych brył — drobny rozsiewa się za pomocą siewnika do nawozów sztucznych na polu, grubszy zostaje, aby jeszcze lepiej się rozkruszył.

Niemieckie Towarzystwo gospodarcze wyznaczyło premię, za najlepszej konstrukcyi siewnik do wapna lub marglu, a pierwszą nagrodę otrzymała fabryka Hampla z Haunold na Śląsku pruskim. Siewnik ten wysiewa do 20 *q.* na morg przy szerokości siewnika 2 *mtr.*, zwykłe siewniki nawozowe mogą wprawdzie być używane, jednakowoż nie wysiewają one naraz tak wielkiej ilości wapna lub marglu.

Podług mych osobistych spostrzeżeń znajduje się w Oknie w kilku miejscach margiel o użytecznych własnościach, bez szkodliwych składników, a przeprowadzony rozbiór wykazał zawartość:

Węglanu wapna	40·21%
„ magnezyi	1·20 „
Wody	5·76 „
W kwasach nierozpuszczalnych części, przeważnie glinki	44·72 „
Tlenek żelaza	3·60 „
Resztę składników mniejszej wagi, nieoznaczonych	4·51 „

Okazuje się przeto, że margiel ten jest dobrym marglem glinkowatym.

B. Potas. Ziemia w Oknie zawiera podług analizy prof. Dr. Maerckera około 0·30% potasu, to jest dużo! I przyjąć trzeba, że zapas ten dla wszystkich roślin zupełnie wystarcza. Jeżeli jednak, pomimo to, próba nawożenia kainitem dobre wydała rezultaty, to do tego przyczyniły się prawdopodobnie tylko solne własności kainitu, które powodują lepsze i dłuższe zatrzymywanie wilgoci w glebie. Jest również możliwem, że ten zapas potasu jest we formie nie dla wszystkich roślin jednakowo łatwo rozpuszczalnej i przyswajalnej, a za pomocą chemicznego rozbioru nieda się to dokładnie oznaczyć. Dalsze jedynie próby nawozowe z kainitem mogą wykazać czy nawożenie dwoma ct. metr. kainitu na morg się opłaca.

Najlepiej próbę taką uskuteczniać pod groch, jest jednak wskazanem by i z pszenicą próbę przedsięwzięto.

Kainit może równocześnie z wszystkiemi innemi nawozami być rozsianym i przyoranym, nawet i z wapnem, poleca się jednak uskutecznić to przynajmniej na 1 lub 2 tygodnie przed siejbą nasienia by skoncentrowany rozczyn soli w ziemi nie stykał się z kiełkującem nasieniem.

C. Kwas fosforowy. Wszystkie znamiona gleby w Oknie przezemnie spostrzeżone, jak niemniej rośliny dziko rosnące, oraz słaby rozwój koniczyny, świadczą o ogromnym braku w roli tamtejszej kwasu fosforowego.

W prawdzie według rozbioru chemicznego zawartość kwasu fosforowego nie można przyjąć jako minimalną, zdaje się wszelako, że z zapasu tego rośliny korzystają tylko z trudnością. Regularne nawożenie superfosfatem (a jeżeli się okaże tańszem, także tomasyną) jest koniecznie potrzebnem. Fakt, że pszenica w Oknie wiele daje słomy, która łatwo wylega, często przez rdzę i inne grzyby pasorzytne bywa nawiedzaną, wskazuje, że tutaj nie azot jest tym żywiołem, którego roślinom najwięcej brakuje, lecz kwas fosforowy.

Od niepamiętnych czasów produkowano na Podolu głównie pszenicę, a ziarno sprzedawano, zatem tylko słoma wracała na pole w postaci nawozu stajennego. W dziesięciu ct. metr. ziarna pszenicy znajduje się 8 kilgr. kwasu fosforowego, w 10 ct. metr. słomy tylko 2 kilogr., o tych więc 8 kilogr. kwasu fosforowego, które rok rocznie zabiera ziarno, ubożeje ziemia przez sprzedaż każdych dziesięciu ct. metr. ziarna; jeżeli więc straty tak ważnego pokarmu roślinnego przez setki, a może i tysiące lat trwały, w takim razie musiała i najlepsza gleba co do tego składnika zupełnie zubożeć i niemożliwem jest z tak zubożałej gleby wysokie zbiory osiągnąć. Zatem obfite nawożenie kwasem fosforowym w Oknie jest konieczną potrzebą.

Radzę pod pszenicę używać superfosfatu, o zawartości 18% rozpuszczalnego kwasu fosforowego, w ilości około dwa ct. metr. na morg. Oprócz tego należałoby zrobić próbę na 10 morgach z większemi dawkami superfosfatu dając w części po 3 *q*, w części zaś po 4 *q*. superfosfatu na jeden morg. Otrzymane ilości ziarna z morga zebrać i oznaczyć osobno z pól nawiezionych 2, 3 i 4 cetnarami superfosfatu, by się przekonać, jaka ilość nawozu największy czysty dochód przyniosła. Przypuszczam, że 2 ct. metr. nie są wystarczającemi by najwyższy czysty dochód osiągnąć, zatem powyższą próbę uważam za bardzo wskazaną i ważną. Dalej należy zrobić próbę na 10 morgach kartofli i 10 morgach grochu dając po 1 ctn. superfosfatu na jeden morg.

Superfosfat może być na 6 tygodni do 3 dni przed siewem ziarna rozsianym.

D. Wilgoć. Według mego zapatrywania, rośliny na gruntach Okieńskich nietylko łakną kwasu fosforowego, ale prócz tego z powodu braku wilgoci nie mogą zaspokoić swego pragnienia tak, jakby to było wskazanem.

Należy zatem użyć środków za pomocą których możnaby wilgoć w ziemi przez dłuższy czas zatrzymać. Jednym z takich środków jest kainit, który posiada w wysokim stopniu własność zatrzymywania dłuższy czas wilgoci zapobiegając jej parowaniu.

Czy jednak kainit wobec wielkiej zawartości w ziemi potasu w Oknie się opłaci, nie mogę do tej pory stanowczo powiedzieć, bo gdyby wyłącznie używać go li tylko w tym celu, by w ziemi wilgoć zatrzymać, może byłoby to za drogo.

W Toustem, gdzie gleba jest uboższą w potas, można kainitu w podwójnym celu używać, t. j. dla wię-

W sprawie zakupu żużli Thomasa.

Ponieważ Komitet c. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego zakupił dla swych członków żużle Thomasa na rok 1899, a nie wykluczoną jest rzeczą, że w ciągu roku żużle podrożeją, przeto pożądanem jest, żeby członkowie już teraz, ile możności, zamawiali sobie żużle Thomasa **na jakiekolwiek termina aż do grudnia 1899 r.**, wskutek czego będą zabezpieczeni przed podwyższeniem ceny, jak to się udało wielu naszym członkom w r. 1898. Obecna cena wynosi $17^1/_2$ ct. za 1 kg. $^0/_0$ kw. fosf. rozp. w cytr. amon. lub 15·8 ct. za 1 kg. $^0/_0$ kw. fosf. w ogóle, w tem około $75^0/_0$ (zdarza się jednak i $90^0/_0$) rozp. w cytr. amon. Wynosi to: przy gwarancyi *$14^0/_0$ kw. fosf. rozp. w cytr. amon. za wagon loco Morgenroth zł. 245; przy gwar. $14^0/_0$ kw. fosf. w ogóle* (w tem $75^0/_0$ rozp. w cytr. amon.) *loco Morgenroth 221 zł. 20 ct. przy gwar. $16^0/_0$ kw. fosf. rozp. w cytr. amon paritas. Morgenroth zł. 280;* — we wszystkich wypadkach z opustem $2^0/_0$ za gotówkę, lub na akcept 4-miesięczny.

Komitet Tow. gosp. pośrednicząc w zakupnie nawozów dla swoich członków, chce wszelkie korzyści po opędzeniu kosztów przysporzyć jedynie P. P. Członkom Towarzystwa, to też dodatkowo oznajmia Komitet, że członkowie pobierający żużle Thomasa w miarę obrotów w r. 1899, **otrzymają z końcem roku rabat,** który na podstawie doświadczeń 1898 r. wyniesie przypuszczalnie około zł. 10 od wagonu.

Z Komitetu c. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego.

kszej ilości wilgoci, i prócz tego dla zasilenia gleby potasem. W Oknie trzebaby korzyść osiągniętą dopiero wykazać, czy sól ta znajdzie korzystne zastosowanie, w każdym razie przyczynić się ona musi do lepszego zatrzymania wilgoci. Do tego celu możemy jednak dojść także innemi środkami. Dotąd by ziemię w wilgoć zaopatrzyć, robiono to przez staranną mechaniczną uprawę i nawożenie co lat pięć obornikiem po 200 *q* na morg, wszelako to tutaj nie jest wystarczającem, przeto polecam prócz tego nawóz zielony.

* * *

I. Mechaniczna uprawa roli. Przyjmuję, że co do mechanicznej uprawy roli w Oknie, zastosowanie się do panujących stosunków klimatycznych, gleby i sił roboczych nie pozostawia nic do życzenia. Pomimo tego sądzę, że byłoby wskazanem użyć jeszcze niektórych innych środków, w celu utrzymania większej ilości wilgoci, Czy te środki dadzą się w praktyce przeprowadzić na razie nie przesądzam.

1. Przedewszystkiem pola wszystkie, z wyjątkiem zasianych oziminą, muszą być w jesieni przeorane i w takim stanie pozostawione w ostrej skibie, by woda z śniegu i deszczu w całości łatwo wsiąknąć mogła, zaraz zaś z wczesną wiosną, dobrze zabronować i przywałować, by nagromadzoną wilgoć przed ulotnieniem się zabezpieczyć.

2. Podług doświadczeń w innych okolicach zrobionych, jednym z środków, zabezpieczających zasób wilw ziemi i czyniących rezultat zbioru pewniejszym i jednostajniejszym jest orka głęboka, gdzie zaś stosunki tak co do braku sił roboczych, lub krótkości czasu niepozwalają na głęboką orkę sprzężajem, tam z korzyścią używa się pługa parowego.

Niechcę tu w to wchodzić bliżej, gdyż to wywołaćby musiało wielką zmianę w całym dotychczasowym systemie prowadzenia gospodarstwa.

W dzisiejszych stosunkach gospodarczych, jakoteż szczególnie na podstawie przezemnie dokonanych bakteryologicznych badań tutejszej gleby nie radzę i to stanowczo zaprowadzenia głębokiej orki. Powody które mnie do wypowiedzenia tego zmuszają w krótkości są następujące.

Jak długo nawożenie pól w Oknie dotyczasowym systemem trwać będzie, t. j. nawozem stajennym, i to słomiastym, nie najlepiej konserwowanym, a nawożenie nawozami stucznemi i pognojem zielonym jest wykluczone, uzyskamy o wiele lepsze rezultaty na płytkiej orce i po płytkiem przyorywaniu nawozu stajennego.

Powiększenie plonów przez zaprowadzenie głębokiej orki, ale zato już bardzo wybitne, osiągniętoby tylko wtedy, gdyby dotychczasowe nawożenie pól nawozem stajennym zostało bardzo znacznie ograniczone. Przyczyny które zmuszają mnie do wypowiedzenia tego zdania tak są przekonywujące, że stanowczo raz jeszcze powtarzam, iż od głębokiej orki, przy teraźniejszym systemie gospodarczym w Oknie, odradzać muszę, chociaż w innych warunkach, głęboką orkę bezwzględnie bym polecał.

C. d. n.

Niewyzyskane źródła dochodu w gospodarstwie.

2. Zużycie odchodów ludzkich na nawóz jest u nas mało znanem. Przyczyniają się do tego zastarzałe przesądy powstałe skutkiem odrażającej woni gnijących ekskrementów w ustępach nie odwanianych i zbudowanych jak można najniepraktyczniej. Zwyczaje miejscowej ludności nie zmieniają się łatwo, gdzie jednak zmiana takiego zwyczaju jak roznoszenie cennych nawozowych substancyi po za ściany budynków tak znaczne źródła dochodów w gospodarstwie otwiera, nie należy żałować nakładu na urządzenie praktycznych, bezwonnych miejsc ustępowych i wtedy przyzwyczają się wszyscy do składania w nich nieczystości.

W Chinach i Japonii zużywają ludzkie odchody od wielu wieków. Aby się nie rozpraszały po zaułkach i nie zatruwały powietrza około mieszkań ludzkich, gromadzą je tam nietylko przy domu w jedno miejsce i przesypują suchą ziemią, ale nawet w polu przy drogach stawiają budki i zbiorniki.

W Szwajcaryi wynosi gospodarz w beczce na plecach odchody zebrane we własnym domu i skrapia zawartością odpowiednio wodą rozcieńczoną górskie łąki. Nawet inteligencya miast łączy ten sposób agitacyi z pożytkiem. Bywają też lata, że łączki górskie rodzące najlepsze trawy i zioła koszą się ośm razy wśród lata.

Anglicy obmyślili waterklozet, który dziś ustąpił miejsca praktyczniejszemu puderklozetowi. Odchody posypują się tam miałkim i suchym proszkiem torfowym a więc będącym prawie czystą próchnicą chłonącą gazy i wilgoć odchodów ludzkich. Działanie proszku torfowego jest z tego względu tak skutecznem w odwanianiu dłuższy czas przechowanej mięszaniny proszku torfowego z ekskrementami, że prawie nie dopuszcza do rozkładu, co stwierdzić wielokrotnie mieliśmy sposobność. Posypywanie więc każdodziennie kału ludzkiego proszkiem torfowym usunie niedogodności, jakie powoduje wstrętna woń gazów wywiązujących się z rozkładu.

Miasta odwaniające kał ludzki proszkiem torfowym oddają rolnictwu ogromne ilości nawozu, który wystarcza na zasilenie roli, aby wydała ilość roślinnych i zwierzęcych pożywień potrzebnych dla mieszkańców miasta. Warszawa i wiele innych miast, przez urządzenia kanalizacyi ulic i ustępów, zabierają okolicznym gospodarstwom tak cenny zasiłek roli, który ginie w gospodarstwie światowem, poniesiony przez nurty rzek i strumieni do morza.

Inaczej przedstawia się system proszkowy.

Odchody 10-ciu mieszkańców miasta składane do dołów i przesypywane suchą ścielą torfową starczą, jeśli dodamy śmieci, zmiotki z ulic i nawozy zwierza — na wynawożenie jednej morgi gruntu corocznie. Miasto zatem mające 100 000 miaszkańców zasili nawozem 10.000 morgów pola pudretą. Jeden człowiek bowiem wydziela w przecięciu kału i moczu około 4 *q.* rocznie do odwietrzania których potrzeba 50 *k.* suchej ścieli torfowej.

Chociaż obliczenie na pieniądze nie objaśnia tyle co powyższe praktyczne zestawienie, przecież okazuje wartość wysoką dotąd marnowanych materyałów. Licząc, że człowiek wydaje przecięciowo rocznie 5 *k.* azotu, 1 *k.* kwasu fosforowego, 1 *k.* potażu a przyjmując cenę za azot 60 ct., kwas fosforowy 30 ct. a potaż 6 ct. za kilo, uzyskamy kwotę 3 złr. 36 ct. Rodzina z 5 osób traci rocznie 16 złr. 80 ct. Pokolenie w ciągu 25 lat straciło dla jednej rodziny 420 złr. Galicya traci rocznie 20*) milionów złr. a w ciągu 100 lat dwa miliardy złr. nie zużywając należycie odchodów ludzkich.

*) Na str. 66 książki p. t. A. Śniegocki „Nawozy“ Warszawa 1897. pomieszczono rysunek automatycznego przyrzadu do potrząsania ekskrementow proszkiem z torfu, lub ziemi, który to przyrząd może każdy gospodarz zrobić u siebie ze zwykłej skrzynki czyli paki od towarów.

Warto zająć się tą sprawą w całym kraju, Oddział lwowski Towarzystwa gospodarskiego chlubnie rozpoczął akcyę; tą drogą iść powinny i inne towarzystwa; pouczać, zachęcać a gospodarstwa folwarczne służyć jako wzór gospodarstwom mniejszym.

3. Cukrownictwo. Nie byłem nigdy przyjacielem ludzi, którzy postawili sobie szybkie zbogacenie się jako cel życia, przypatrzyłem się grynderce w Poznaniu i miastach niemieckich po wojnie francusko-niemieckiej. Kto widział te brudy pozostanie zawsze zdala od afer, ryzyka i grynderki.

Cukrownictwo uważam jako niewyzyskane źródło dochodu w gospodarstwie Galicyi z powodu, że przemysł ten zapewniłby małorolnym wieśniakom pracę zimą i latem, a gospodarzom pewny dochód z roli i zarobki furmankami i wypas wołów na liściach, wyżymkach i melasie.

Poznawszy niektóre zachodnie powiaty Galicyi i Księstwo Krakowskie w czasie lustracyi gospodarstw włościańskich i Kółek rolniczych twierdzę, że tak ze względu na glebę, jak robotnika, opał i środki komunikacyjne, miałyby cukrownie racyę bytu w pow. wielickim około Wieliczki i Dobczyc i w powiecie bocheńskim około Zabierzowa aż do Raby i za Rabą w okolicy Cerekwi, Okulic w wielu gminach. W wielickim powiecie skarżyli się włościanie na brak zarobków; gdyby się utworzyło konsorcyum obywateli miejscowych mających mir pomiędzy włościanami, nie byłoby trudnem zebrać wpłaty na akcye od włościan; przedsiębiorstwo takie poparłoby duchowieństwo a rozpocząwszy budowę możnaby wciągnąć włościan szczególniej tych którzy mają zaprzęgi, aby 20% zarobku składali na udziały. Tym sposobem doszlibyśmy może do tego co posiadają Czesi t. j. do cukrowni włościańskich. Rzecz tę polecamy światłej rozwadze prezydyum Towarzystwa okręgowego rolniczego w Wieliczce.

A. Żegota.

SPRAWY TOWARZYSTWA.

VI. Posiedzenie Komitetu c. k. Tow. gospodarskiego odbyło się w dniu 6 maja b. r. Przewodniczył wiceprezes hr. Stadnicki Stanisław. Obecni Pp. c. k. inspektor rolnictwa, radca Dworu, Struszkiewicz Władysław, Dr. Pilat Tadeusz, br. Brunicki Julian, Cielecki Artur, Ks. Czartoryski Witold, Frommel Juliusz, Dr. Kozłowski Włodzimierz, Langie Tadeusz, Ks. Lubomirski Andrzej, Schnell Oskar, Dr. Skałkowski Tadeusz, Dr. Szyszyłowicz Ignacy, Tyniecki Władysław, Wiesiołowski Adolf, Wiktor Kazimierz, redaktor Dr. K. Miczyński i sekretarz Towarzystwa. P. Brykczyński usprawiedliwił swoją nieobecność.

P. Langie imieniem Sekcyi mleczarskiej zdawał sprawę o poczynionych przygotowaniach do urządzenia kursu mleczarskiego w Tęgoborzu, na który Komitet zamierza wysłać sześciu stypendystów. Nawiązując do spraw mleczarskich zabrał głos p. radca Dworu Struszkiewicz i podniósł z naciskiem potrzebę pozyskania szerszych miejsc zbytu, na coraz to lepsze u nas produkta mleczarskie. Dalej zwracał uwagę na potrzebę silniejszego rozwinięcia produkcyi serów twardych, o twardej skórze, jak parmezan i holenderski, do czego mleko galicyjskie, zdaniem znawców szczególnie się nadaje. Do podniesienia serkarstwa przyczynić by się mogła dzielnie szkoła mleczarska, kształcąca między innemi i w tym właśnie kierunku, na przyszłych serkarzy. Usiłowania Komitetu w tym kierunku, zdaniem mowcy, uzyskają wydatne poparcie rządu.

W dalszej dyskusyi podniesiono potrzebę rozwinięcia krajowej produkcyi bryndzy w okolicach górskich, co mogło by wpłynąć korzystnie na dobrobyt tamtejszej ludności. Referent sekcyi mleczarskiej p. Langie, zaznaczył, że obecnie właśnie sekcya mleczarska zajmuje się zebraniem materyałów przygotowawczych, w celu rozpoczęcia akcyi, zmierzającej do wyrobienia szerszych rynków zbytu na produkta mleczarskie krajowe; prosi wreszcie, aby wyrażone powyżej postulaty rozszerzenia produkcyi serów i bryndzy, przekazać sekcyi mleczarskiej do dalszego zajęcia się temi sprawami. Wniosek ten uchwalono.

Na wniosek sekcyi hodowlanej (ref. Ks. Czartoryski) zatwierdzono:

1. Założenie obory zarodowej pełnej krwi rasy Simmenthal u p. Mieczysława Brykczyńskiego w Pacykowie, Od. Stanisławów.

2. Założenie chlewni zarodowych rasy Yorkschire u pp. Dmytra Szukatko w Żulinie, (Od. Stryj); Emila Obertyńskiego w Udnowie i Nowem siole (Od. Żółkiew); Romana Ujejskiego w Pawłowie, (Od. Kamionka); Edwina Hohendorffa w Horożance, (Od. Brzeżany); Antoniego Jaegermana w Łuce, (Od. Podolski); Jędrzeja Maksymowa, (Od. Lwów).

3. Założenie stacyj knurów u p. Józefa Aksentowicza w Danilczu, (Od. Rohatyn); Dmytra Oprysżko w Grabowcu, (Od. Stryj).

4. Rozdział subwencyi na wystawy przeglądowe i mianowanie odnośnych delegatów.

Oddział i miejscowość	Dzień wystawy	Kwota subwencyi złr.	Delegat p.
Od. Przemyślany	30/5	250	A. Wybranowski
„ Pokucki, w Kołomyi	23/5	300	A. Wiesiołowski
W Kałuszu	*)	400	„
Od. Jarosławski, w Przeworsku	27/5	350	Ks. W. Czartoryski
„ Złoczowski, w Gołogórach	20/6	250	O. Schnell
„ Cieszanowski, w Narolu	24/6	200	Ks. Puzyna
W Dynowie	27/6	250	Z. Skrzyński
Od. Przemyski, w Bolestraszycach	15/6	300	Ebenberger i Younga
w Dobromilu	17/6		
W Rawie ruskiej	26/6		
„ Rudkach	30/6	200	F. Żelechowski
„ Stanisławowie	*)	250	B. Śmiałowski
Od. Rohatyński		250	M. Brykczyński
w Knihyniczach	27/5		
W Tarnopolu	*)	200	M. Tustanowski
Od. Podolski,		250	M. Maniewski
w Monasterzyskach			
		200	St. Potworowski

Na wezwanie Dyrekcyi Galic. Kasy oszczędności w myśl §. 58 nowego statutu zaproponowano na wniosek sekcyi ekonomicznej na cenzorów wekslowych 11 osobistości, resztę do 15-tu zaproponuje się później.

Delegatem do Centralnego Zarządu Towarzystwa kółek rolniczych wybrano p. Adolfa Wiesiołowskiego

Kooptowano na razie jednego tylko członka komitetu w osobie p. Seweryna Henzla i powierzono temuż referat spraw Oddziałów Towarzystwa.

Zapadła jednomyślna uchwała, aby nie przyjąć rezygnacyi księcia Wład. Sapiehy z obowiązków członka komitetu i usilnie go prosić, by rezygnacyę swoją cofnął.

Referent sekcy ekonomicznej Dr. Pilat, przedstawił wniosek Od. Stryjsko-Żydaczowskiego, względnie br. J. Brunickiego, w sprawie założenia biura reklamacyjnego dla członków Towarzystwa, celem dochodzenia zwrotu za wysoko policzonych należytości przewozowych na kolejach.

*) Dzień zostanie oznaczony później.

Sprawę uznano za ważną i pożyteczną, musi jednak bliżej jeszcze być wyjaśnioną, przeto przekazano ją jeszcze sekcyi ekonomicznej do głębszego zbadania i postawienia odnośnych wniosków, na jednem z najbliższych posiedzeń.

KRONIKA.

Dyrekcya kraj. niż. Szkoły Rolniczej w Kobiernicach o p. Kęty podaje do wiadomości, iż 1. lipca r. b. będzie w szkole 20 wolnych miejsc z utrzymaniem na koszt kraju,

1) Kandydaci ubiegający się o przyjęcie do Szkoły powinni mieć ukończonych lat 16 (wyjątek może być zrobiony przy silnej budowie ciała).

2) Kandydat podlega egzaminowi wstępnemu.

Do podania należy dodać następujące dokumenta: metrykę, świadectwo szkolne, świadectwo moralności, świadectwo zdrowia i świadectwo ubóstwa, jeśli kandydat ma być przyjęty na koszt kraju. Pozostający na własnym koszcie płacą za naukę i całe utrzymanie rocznie 150 zł. Termin podań do 15 czerwca b. r.

Z Moraw donoszą o ogromnych rozmiarach mysiej klęski. Oziminy w wielu okolicach zniszczone.

Na czas wystawy wędrownej niemieckiego Tow. rolniczego, która w tym roku odbędzie się we Frankfurcie w dniach od 5. do 13. czerwca, zniżono ceny biletów kolejowych, w obrębie Niemiec do połowy, dla jadących w tych dniach do Frankfurtu i z powrotem.

Dyrekcya ruchu kolei żelaznej Iwangrod-Dąbrowskiej rozpisuje dostawę 150.000 sztuk sosnowych i 20.000 sztuk dębowych podkładów. Oferty z terminem 13. lipca b. r. podaje się do naczelnika technicznej Administracyi w Radomiu przy załączeniu kwitu na złożone w kasie wadyum w wysokości 20% ofiarowanej kwoty. Bliższych informacyj udzieli Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie.

Konkurs na dziełko o uprawie wierzby koszykarskiej ogłosiło Towarzystwo ogrodnicze Warszawskie (Bagatela 3). Ma być napisane do użytku drobnych gospodarstw i ma obejmować uprawę w celach handlowych, opis odmian i gatunków, ich uprawę, zbiór i użytkowanie. Objętość 4 do 6 arkuszy druku w małej ósemce z rysunkami najpotrzebniejszemi. Nagrodę stanowi 150 rubli.

DROBNE WIADOMOŚCI.

Obszar łowiecki ks. Hohenlohego na Spiżu powiększył się przez zakupno znacznych obszarów lasów w Jaworzynie jakoteż przez zakupno terenów południowych stoków grzbietu Międzyszowieckiego w Tatrach. Do tegoż obszaru należą wydzierżawione polowania w lasach należących do miasta Kesmarku i Béla za roczny czynsz 4 000 złr. Cały obszar zawarty w jednym kawałku obejmuje 6 mil kwadratowych, Ks. Hohenlohe stara się o podniesienie stanu zwierzyny i robi różne eksperymenta ze sprowadzonemi z daleka i wielkim kosztem zwierzętami. Tak n. p. przed paru laty sprowadził jelenie z Kanady a świeżo koziorożce z Kaukazu celem zaaklimatyzowania ich w Tatrach.

Pora niszczenia gorczycy polnej czyli pszonaku, (*Sinapis arvensis*) i ognichy (*Raphanus raphanistrum*) jest obecnie najstosowniejszą. Chwasty te występują bardzo powszechnie w zbożach jarych, uprzykrzone niezmiernie z powodu ogromnej plenności i żywotności nasienia, zagłuszają często owies i jęczmień. Sposób niszczenia za pomocą skrapiania pól rozczynem siarkanu żelazawego opisywaliśmy w Rolniku w r. ubiegłym, tu zaś ze względu na porę, znowu przypominamy. Przez skropienie 15% rozczynem tej soli można zniszczyć pszonak, najlepiej w tym czasie, kiedy ma dopiero 4—5 listków i jeszcze nie zaczyna kwitnąć. Zbożom i trawom rozczyn ten nie szkodzi. Natomiast nie można używać tego sposobu tam gdzie wsiana jest koniczyna, seradella, albo wyka, gdyż siarkan żelaza uszkadza te rośliny.

Rozczyn ten najlepiej przygotowywać w ten sposób, że do beczki lub kadzi obszernej zawiesza się we woreczku z rzadkiego płótna, na każde 100 litrów wody 15 *kg.* siarkanu żelazawego i pozostawia tak przez parę godzin np. przez noc aby się sól należycie rozpuściła. Beczki takie najlepiej odrazu ustawić w pobliżu pola, które ma być skropione. Do skrapiania używa się specyalnych sikawek rozpylających ręcznych lub na wózkach, które płyn w drobnych kropelkach rozdzielają jednostajnie. Najodpowiedniejsze są t. zw. sikawki do peronospory, używane także w winnicach (po cenie 12—16 zł.). Skrapiać należy tylko w czas pogodny.

Na jeden morg, podług prób wykonanych przez wiedeńską stacyę botaniczną, potrzeba do skropienia należytego 250 do 300 litrów rozczynu w czem więc $37^1/_2$ do 45 kg. siarkanu żelazawego; jeden robotnik za pomocą ręcznej przenośnej sikawki może skropić półtora do $1^3/_4$ morga w 10 godzinach. Dla obszarów wielkich należałoby użyć sikawek przewoźnych.

Skutek już po 24 godzinach jest widoczny liście chwastów czernieją zupełnie i pszonak usycha w krótkim czasie. Cena siarkanu żelazawego przy kupnie w większych ilościach obecnie wynosi około 3 zł. za 100 kg. *K. M.*

Przeciw ślimakom polnym najlepszym jeszcze środkiem jest rozsypanie w a p n a p a l o n e g o świeżego w proszku, wczesnym rankiem, suchą porą (9—10 hektolitrów trzeba na hektar) Kainit ma także dobrze działać, a także rozczyn siarkanu żelazawego. Ślimaki mają w świecie zwierzęcym wielu nieprzyjaciół, jak szpaki, krety, kury ale przedewszystkiem kaczki i ropuchy. Te ostatnie szczególnie są w ogrodach pożyteczne.

Środek przeciw zwapnieniu nóg u kór, poleca jeden z koresp. D. Landw. Presse. Olej z jelenich rogów ma pomagać niezawodnie, gdy się twardym pendzlem osmaruje obficie nogi kurom i puści je wolno. Pomału odłazi wapienna skorupa i nogi stają się czyste.

Trzewiki skórzane dla bydła w wypadkach zarazy racicowej zastosowano w kilku miejscowościach w Niemczech podobno z dobrym skutkiem, przy równoczesnej desinfekcyi racic. Trzewiki takie sporządza E. König w Würzburgu. Choroba ma znacznie łagodniej i szybko przechodzić. Dla bydła wartościowego ma to być środek nader polecenia godny.

Pytania i odpowiedzi.

Pytanie 24. Czy można na ziemi lekkiej glince po łubinie mającym być tej jesieni jako zielony nawóz przyoranym zasiać pszenicę z dodatkiem 200 kg. Superfosfatu amoniakalnego lub bez tegoż?

Pytanie 25. W jaki sposób można wytępić z gazonu w ogrodzie rozchodnik?. *R. P.*

Odpowiedź: Prosimy przysłać na okaz gałązkę owego rozchodnika celem rozpoznania gatunku. Zwykły rozchodnik jest wogóle łatwy do wytępienia przez proste skopanie gazonu. Podsiew mięszanki gazonowej i przywałkowanie role i skropienie gnojówką rozpuszczoną w dwójnasób wodą. Albo też posypuje się mięszaniną saletry zwykłej potasowej z saletrą chilijską w równych ilościach po 40 *gr* na 1 metr kwadratowy trawnika. Można też zasilać trawniki z dobrym skutkiem przez obfite skropienie co 10 dni do 2 tygodni rozczynem saletry chilijskiej 30 *gr* i zwykłej 30 *gr* i superfosfatu (15—18% około 40 *gr* na 100 litrów wody, za pomocą sikawki ogrodowej lub hydronety zaopatrzonej w stosowny rozpylacz. *K. M.*

Pytanie 26. Czy sortowniki do kartofli okazały się praktycznymi i w jakiej fabryce wyrabiane? jakie działanie dzienne? *S. B.*

Wiadomości handlowe.

Ziemiopłody.

Lwów, 12. maja. Pszenica 8·30—8·50, na termin —·—, żyto 6·50—6·70, na termin —·—, owies obroczny 6·25—6·50, jęczmień pastewny 5·50—6—, browarniany 6·50—7·—, rzepak 10·——10·50 groch pastewny 5·70—6·—, do gotowania 6·50—7·—, wyka 4·80—5·30, bobik 5·——5·25, hreczka 6·75—7·25, kukurudza nowa —·—, stara 5·——5·25, chmiel za 56 kg. —·—, koniczyna czerwona 45·——55·— biała 30·——50·—, szwedzka 40·—55·—, tymotka 17·——20·—, spirytus paritas Tarnopol gotowy 15·——15·25, na termin 15·75—16·—.
Usposobienie niezmienne tendencya zniżkowa.

Bank Rolniczy we Lwowie.

Płacono 100 *kg.* loco	Kraków 10. maja	Tarnopol 8. maja	Stanisławów 8. maja	Czerniowce 8. maja.
Pszenica	8·50—9·—	8·50—8·90	9·—	8·40—8·60
Żyto	6·70—7·—	6·30—6·50	7·50	6·60—6·75
Jęczmień browarny .	6·——6·25	4·——5·50	6·25	6·——6·25
„ na krupy . .	—·—	—·—	—·—	—·—
Owies	6·40—7·—	5·50—5·80	6·25	5·50—5·60
Kukurudza	6·——7·—	4·80—5·20	5·—	4·40—4·45
Hreczka	7·——8·—	6·——7·—	7·—	—·—
Groch	7·——9·75	6·——8·50	5·25	6·25—6·50
Fasola	7·——9·50	7·——7·50	7 50—5·75	—·—
Wyka	—·—	—·—	—·—	—·—
Bobik	5·——6·—	—·—	5·—	—·—
Koniczyna czerwona .	—·—	35·—45·—	40·—	—·—
Rzepak	—·—	—·—	—·—	—·—

Wiedeń, 12. maja. (*Giełda zbożowa*). Zamknięcie giełdy nastąpiło przy notowaniach silniejszych; pszenica na wiosnę —, pszenica na maj-czerwiec 8·73, pszenica na jesień 8·40, żyto na wiosnę 7·90, kukurudza na maj-czerwiec 4·69.

Spirytus 17·20—17·40.

Spirytus za 1 hl. 100% *Lwów* 12. maja paritas *Tarnopol* 15·——15·25 na termina 15·25 do 16.—. *Wiedeń* 17·20—17·40 zł. *Czerniowce* 23. kwietnia. Spirytus gotowy 15·25—15·50; na termina — —

Bydło i świnie.

Lwów, 10. maja.

Za woły przeciętnej żywej wagi 400—500 kilo płacono po 25—30 zł.
za krowy „ „ „ 350—500 „ „ „ 23–27 „
za buhaje „ „ „ 400—600 „ „ „ 24—30 „

Ceny mięsa w rzeźni, tylne od 43—54, przednie 45—48 za kilo.

Z powodu nieco większego spędu ceny spadły o 1 zł.

Związek zajmujący się komisową sprzedażą bydła na wszystkich targach sprzedał w ciągu tygodnia *we Wiedniu* woły, p. Wilhelma Felda ze Lwowa, *w Bernie morawskiem* woły p. Zdzisława Obertyńskiego z Dusanowa.

Wiedeń, 8. Maja. Spęd 4371 sztuk opasowych. Płacono za galicyjskie prima 33—36 złr., towar średni 29—32 złr. krowy 22—28 złr., buhaje 27—31 złr.

Usposobienie niezmienne.

Praga, 8. Maja. Spęd 712, sztuk. Płacono za woły, towar średni 31—33 złr., biejsze 27 do 30 złr., krowy od 27—30 złr., buhaje 30—34 złr. za 100 kg. żywej wagi. Usposobienie silne.

Berno morawskie, 4. maja. Płacono za woły prima 34—35 średnie 30—33 złr. Targ dobry.

Ogólny Związek handlarzy i hodowców bydła
we Lwowie, ul. Kopernika 7.

Wiedeń, 10. maja. Na targ nierogacizny przywieziono ogółem 8.283 sztuk świń, między temi 2.129 świń galicyjskich. Ceny za tuczne świnie węgierskie od 43 — 44, za galicyjskie młode świnie od 40 do 50 ct. za kg. żywej wagi.

Odpowiedzi od Redakcyi.

P. S. B. w M. Wszelkich informacyi tyczących się chowu królików udzieli najlepiej „I. galicyjskie Towarzystwo chowu drobiu i królików w Jarosławiu“.

Z dzieł o chowie królików i drobiu wymieniamy:

Brinckmeier Ed. Kaninchenbuch 3 wydanie, Ilmenau, 1893. (cena 60 ct.) popularne.

Grünhaldt O Billig Fleisch, oder die Nutz-Kaminchenzucht 3 wyd. Drezno 1895.

Kura, w V. tomie Encyklopedyi rolniczej wychodzącej obecnie w Warszawie, dobrze opracowany artykuł przez Izabellę Ryx.

Pribyl Geflügelzucht 2 wydanie, Berlin u Pareya. (1 zł. 59 ct.).

Baldamus A. Handbuch der Federviehzucht Tom I. Hühner, Enten, Gänse, Oekonomisches, Technisehes, obficie ilustrowane (7 zł. 20 ct.) Tom II. Tauben, Schwäne, Fasanen (7 zł. 20 ct). Z tego wydanie więcej treściwe i dobre: *Baldamus*: Das Hausgeflügel, 2 wydanie ilustrowane 1894. Drezno (1 zł. 80 ct.).

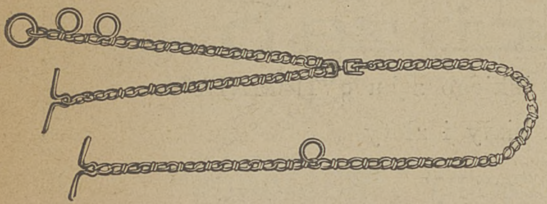
Książki te można nabyć za pośrednictwem którejkolwiek księgarni np. Gubrynowicza i Schmidta we Lwowie.

Redaktor odpowiedzialny *Dr. Kazimierz Miczyński.*
Nakładem galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego.

OGŁOSZENIA.

Amerykańskie patentowane

Łańcuchy stalowe bez spajania

Więcej niż podwójna wytrzymałość w porównaniu do łańcuchów spajanych. **Mocniejsze, lżejsze i tańsze** niż jakiekolwiek inne łańcuchy.

Świadectwa i cenniki gratis.

Towarzystwo akcyjne **„STAHLWERKE WEISSENFELS“** przedtem **Goppinger i Sp., Weissenfels** w Krainie górnej.

Można dostać w każdym większym handlu żelaznym.

Herbatę familijną wyśmienitą

pół kilogr. 1·60, 1·80, 2·— złr. i wyżej

poleca specyalny skład herbat

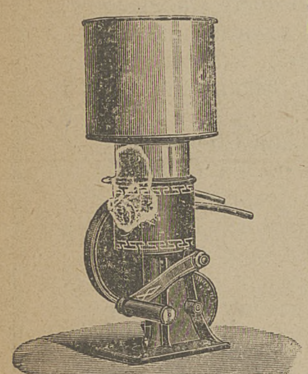
ADOLF SINGER.

Lwów, ul. Sykstuska l. 1.

Wysełki od 2 klgr. franco poczta.

5—10

Rządca, znakomity rolnik, hodowca i plantator chmielu, przyjmie posadę i bez stałej pensyi — poda bardzo korzystne warunki. Bez wkładów podniesie dochody. Adres K. M. Ź. post. rest. Jedlicze. 2—5

W jubileuszonym roku 1898 w Austryi cztery najwyższe państwowe odznaczenia.

Znane na całym świecie

Alfa Separatory

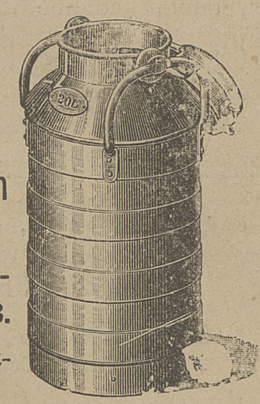
są najlepszemi maszynami do **oddzielania śmietanki** niezrównane co do **dokładności i szybkości oddzielania** we wszystkich wielkościach (70 do 1800 litrów w godzinie) zawsze gotowe na składzie. Przeszło **150.000** sztuk na całym świecie.

Najtańszy sposób najlepszego zużytkowania mleka.

Kompletne urządzenia mleczarń.

Naczynia do transportu mleka

ze stalowej blachy, z nowem zamknięciem.

Fachowe objaśnienia i rady.

Alfa Separator

Wiedeń I., Schwarzenbergstrasse Nr. 3.

Budapeszt, Erzsebet-Körut 45.

PIERWSZY GALICYJSKI

DOM DLA ZIEMIAN

WE LWOWIE

poleca

NASIONA

badane przez

Krajową Stacyę Botaniczno-Rolniczą w Dublanach.

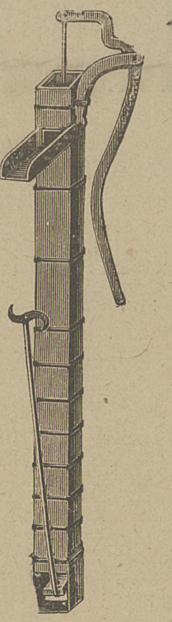
Prosimy zażądać

cennika zbóż jarych, cennika koniczów, traw, burakow, kukurudz i t. d., cennika warzyw i kwiatów.

Oryginalny amerykański Koński ząb Virginia

(choicy quality) już nadszedł.

Wysyłka bezzwłoczna.

Pompy kloaczne, do gnojówki i do wody.

(Patent Klings'a). Niedoścignione co do działania. (Nagrodzone). Wolno stający wentyl ssący, nie możliwe zatkanie, lub zamarznięcie; natychmiast dające się wypróżnić.

Ceny:	zł. ct.
3 m. wysokość wypływu	14·—
4 „ „ „	15·50
7 „ „ „	24·—

Józef Klings

Altrothwasser, Szląsk austr.

2—10

Ogólny związek

dla hodowców i handlarzy bydła

stow. zarej. z ogran. poręką

we Lwowie, ulica Kopernika L. 7.

Udziela zaliczki członkom na zastaw bydła.

Zajmuje się komisowem zakupnem i sprzedażą bydła.

6—26

NAKŁADEM

K. S. JAKUBOWSKIEGO WE LWOWIE

wychodzi

BIBLIOTEKA ROLNICZA.

Zadaniem Wydawnictwa jest objąć całość wiedzy rolniczej i dać rolnikom i leśnikom potrzebne wiadomości w rozmaitych gałęziach zawodu w ten sposób, aby wiedza była traktowaną dostępnie i jasno, w jednotomowych podręcznikach, tworzących każdy dla siebie całość. Dotąd wydane podręczniki pisane przez znakomitych specyalistów odznaczają się wysoką wartością fachową, a nader przystępna ich cena powinna wpłynąć na jaknajwiększe ich rozszerzenie wśród ziemian.

Do tej pory wyszły z druku:

III. *A. Śniegockiego* byłego docenta szkoły rolniczej w Żabikowie: **„Chów bydła rogatego“** 1·20 zł.

IV. *Dr. Stefana Jentysa* prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego: **„Nawozy pomocnicze“** — Patrz pochlebną ocenę w „Rolniku“ Nr. 14 z r. 1897. 1·80. zł.

V. *S. F. Sikorskiego* profesora w szkole rolniczej w Czernichowie: **„Mechaniczna uprawa roli.“** Ocena bardzo pochlebna w „Rolniku“ Nr. 26 z r. 1898. 1·80 złr.

Do nabycia w każdej księgarni.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki we Lwowie ul. Łyczakowska l. 3.

N 19

Dodatek do „Rolnika“.

po 164

Cennik
nawozów sztucznych

na lato i jesień 1899

dla Członków i Oddziałów c. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego,

które sprowadzać można za pośrednictwem

Komitetu c. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego

we Lwowie.

LWÓW.
Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.
1899.

Zestawienie cen.

Marka t. j. rodzaj nawozu	Zawartość gwarantowana — kwasu fosforowego: rozpuszczalnego w wodzie	Zawartość gwarantowana — kwasu fosforowego: w ogóle	Zawartość gwarantowana — kwasu fosforowego: rozpuszczalnego w cytrynianie amonowym	Zawartość gwarantowana — azotu	Cena za 10.000 kg. z workami — franco stacye Gal. wschodniej zł.	Cena za 10.000 kg. z workami — franco stacye Gal. zachodniej zł.	Uwaga
Superfosfat kostny	18%				549·—	531·—	za gotówkę 3% mniej
Superfosfat kostny	16%				488·—	472·—	
Superfosfat mineralny	18%				531·—	513·—	
Superfosfat mineralny	16%				472·—	456·—	
Superfosfat amoniakalny	12%			4%	690·—	678·—	
Mączka kościana roztworzona kwasem siarkowym	14%			2%	602·—	588·—	
Mączka kościana parzona		21%		4%	675·—	660·—	
Żużle Thomasa			14%		loco Morgenroth Zł. 245·—		za gotówkę 2% mniej.
Żużle Thomasa		14% w tem około 75% rozp. w cytr. amon.			loco Morgenroth Zł. 221·—		
Żużle Thomasa			16%		Paritas Morgenroth Zł. 280·—		

Superfosfaty i mączki kostne przy odbiorze mniejszym niż wagon po cenach wagonowych dla Galicyi zachodniej ale loco Żywiec.

Żużle Thomasa z gwar 14°/₀ cytr. przy odbiorze niżej wagonu po zł. 3·80 loco Lwów.

Siarkan amonowy 20½°/₀ azotu, po zł. 12·80 loco Żywiec

Siarkan potasowy 90°/₀, po zł. 12·50 loco Żywiec.

Ceny saletry, siarkanu potasowego i amonowego są zmienne i wymagają dlatego osobnego porozumienia. Artykuły te sprzedają się tylko za gotówkę.

Wapno nawozowe loco Glinna-Nawarya wagon zł. 12·—

Kajnitu nie sprowadzamy; najtaniej można go dostać przez Krajowe Biuro sprzedaży soli w Kałuszu po cenie zł. —77 za 100 kg. loco Kałusz, nadsyłając własne worki franco do Kałusza, albo po zł —·95 z workiem.

Warunki spłaty: Superfosfaty i mączki kostne za gotówkę z opustem 3°/₀ od ceny albo na akcept 6 miesięczny bezprocentowy; żużle Thomasa za gotówkę z opustem 2°/₀ albo na akcept 4 miesięczny bezprocentowy. Ponieważ weksle zdolne do eskontu muszą mieć dwa podpisy, przeto od warunku tego nie może Komitet nigdy odstępować a rzeczą Członków naszych jest postarać się o drugi podpis czyto przez tworzenie w powiatach grup wzajemnej poręki, czy przez żyrowanie weksli przez kasy zaliczkowe, kasy oszczędności i t d **Zamówienia uskutecznia się dopiero po nadesłaniu gotówki lub akceptu, w ostatnim razie dosyć wcześnie, ażeby zdolność wekslu do eskontu zbadać można.**

Wszelkie zamówienia należy czynić na kilka tygodni przed terminem dostawy, ponieważ fabryki zastrzegają sobie wyraźnie jako termin dostawy 2—4 tygodni, a w miesiącach lipcu, sierpniu i wrześniu nawet 4—6 tygodni. Reklamacye z tego tytułu nie mogą być uwzględnione.

Fracht kolejowy opłaca odbiorca tylko przy żużlach Thomasa (dla zoryentowania się podajemy w tym celu osobną tabelę frachtów wedle nowej taryfy) superfosfaty zaś i mączki kostne dostarcza się w całych wagonach franco do wszystkich stacyi. Granicę między wschodnią a zachodnią Galicyą stanowi linia: Tarnów, Nowy Sącz, Gorlice, Orłów. Żużle Thomasa 16°/₀ kw. fosf rozp w cytr amon. (które wysyłamy o ile tylko ściśle ograniczona ilość wystarczy) odchodzą z Bubenc skąd fracht jest droższy, niż z Morgenrorh, różnica obu tych frachtów potrąca się jednak z ceny: n p. sprowadzając towar do Lwowa płaci się za żużle 14°/₀ zł. 245 — i fracht zł. 51·23, za żużle 16°/₀ zł. 2·80 mniej różnica frachtów zł. 96·05 a zł. 51·23 czyli mniej zł. 44·82 t. j. zł. 235·18 i fracht zł 96·05.

Gwarancya: Za nadwyżki zawartości nic się nie płaci, za brak zaś zwraca się stosunkową należytość a to: za brak wyżej ½°/₀ kwasu fosforowego, za brak wyżej ¼°/₀ azotu i za brak wyżej ¾°/₀ kwasu fosforowego rozpuszczalnego w cytrynianie amonowym.

Analiza chemiczna. Próbki do analizy chemicznej należy zbierać co najmniej z 10 nieuszkodzonych w transporcie i niezmoczonych worków, wymieszać je należycie, wsypać do trzech suchych flaszek lub słoików, zaopatrując każdą w odpowiednią etykietę wyciętą z przepisów brania próbek, i odesłać jedną z nich do Krajowej Stacyi doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach, a drugą i trzecią należy zatrzymać w rezerwie dla ewentualnej superanalizy. Za analizę nawozów nic nie płaci odbiorca, lecz tylko fabryka. Jeżeli analiza wykaże brak podlegający bonifikacyi, wtedy odbiorca zwraca się z reklamacyą, zaopatrzoną w certyfikat analizy, do c. k gal Towarzystwa gospodarskiego. Fabryka ma prawo zażądać, żeby odbiorca drugą rezerwową próbkę posłał jeszcze do superanalizy do Wiednia, Pragi lub Darmstadtu. W razie gdyby fabryka robiła zarzuty, może odbiorca sam zarządzić superanalizę. Koszta superanalizy ponosi ten, kto jej zażądał. Przeciętna obu analiz jest miarodajną do ostatecznego obliczenia.

UWAGA: Ceny superfosfatów są stałe na lato i jesień 1899 r, ceny Żużli Thomasa mogą na żądanie kartelu być podwyższone lub zniżone, w razie podwyższenia ceny przysługa członkom prawo pobierania po dawnej cenie przez dni 14. Kontyngent żużli 16°/₀ jest ograniczony, sprzedaje się je tylko, o ile zapas zakupiony starczy. Zawartość żużli zawisłą jest od produkcyi, i dlatego zastrzega się z góry około 1°/₀ różnicy t. z. że zamiast 16°/₀ dostarczy się i policzy 15°/₀, a zamiast 14°/₀ tylko 13°/₀.

	Morgenroth	Bubenc		Morgenroth	Bubenc
Bełz	50·37	95·20	Mikołajów Drohowyże .	54·80	98 60
Bóbrka	53·90	97·75	Monasterzyska . .	70·60	109·65
Bolechów . . .	56·80	100·30	Mościska . . .	46·55	90·95
Borysław . . .	52·50	97·75	Nowy Sącz . . .	39·75	82·25
Brody	59·60	102·—	Oleszyce . . .	44·43	89·25
Buczacz	72·90	111·35	Ottynia	66·60	107·10
Bursztyn	60·30	102·85	Podwołoczyska . .	69·50	108·80
Czerniowce . . .	76·90	113·90	Przemyśl . . .	44·43	89·25
Czortków . . .	77·—	113·90	Przeworsk . . .	41·03	85·—
Dębica	35·50	78·20	Rawa ruska . . .	47·83	92·65
Dobromil . . .	46·55	90·95	Rozwadów . . .	42·30	86·70
Dolina	58·20	101·15	Rymanów . . .	43·15	87·55
Drohobycz . . .	51·65	96·90	Rzeszów . . .	38·05	82·45
Gorlice	38·90	83·30	Sądowa Wisznia . .	47·83	92·65
Gródek	49·10	94·35	Sambor	49·10	94·35
Hliboka	80·30	116·45	Sanok	44·85	90·10
Husiatyn	81·60	117·30	Sędziszów . . .	36·78	82·25
Iwonicz	42·30	86·70	Skole	57·90	101·15
Jarosław	42·30	86·70	Śniatyn	73·40	111·35
Jasło	40·17	85·—	Sokal	52·50	97·75
Kałusz	61·30	103·70	Stanisławów . . .	64·30	105·40
Kołomyja . . .	69 90	108·80	Stryj	54·10	98·60
Korczów k. Uhnowa .	49·95	94·35	Tarnopol . . .	64·30	105·40
Krasne	55·40	99·45	Tarnów	32·10	73·95
Krystynopol . . .	51·65	96·90	Ustrzyki . . .	47·83	92·65
Łańcut	39·75	84·15	Zabłotów . . .	71·80	110·50
Lwów	51·23	96 05	Zadwórze . . .	54·40	97·75
Lubaczów . . .	44·85	90 10	Złoczów . . .	57·90	101·15